

Numărul 23.

Oradea-mare 10/23 iunie 1901.

Anul XXXVII

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Cultura etică.

(Urmare.)

Alții se răsfățâ în belșug, cu capul gol, cu inima de piatră, cu sufletul de ghiată, lipsiți de orî ce interes pentru cei suferinși, — pe lângă cari trec cu nepăsare. Celor obișnuiți, le dau ajutor numai când se pot afișă, când se pot produce în limbă streină, pe singura noastră scenă națională.

Din lipsă de cultură etică, din lipsă de demnitate și de respect pentru însăși persoana lor, își vînd alții și sufletul și corpul.

Multe probleme grele se desleagă cu bani.

Mituirea s'a întins pe toate scările sociale. Ca de o epidemie s'a u molipsit de ea, toate clasele în toate vremurile și în toate statele. În Rusia, Spania, Egipt, mai reu încă ca la noi, acolo ușile se deschid numai cu bani.

Nu avem cultură etică, până se mai urzesc, se tolerează războaiele — până ce atăția soldați cad victima lăcomiei, până ce atătea inimi se repun bruse în plină tinerețe, ciuruite de gloante, închiegate în sânge. Generațiile viitoare vor considera războiul ca o crimă cumplită și nimenea nu se va face criminalul vinovat de a-l provocă.

Din lipsa de cultură etică se bat și se schinguesc bieții soldați pe la căsărmile lor.

Tot din această lipsă se maltratează animalele.

Luptele de tauri din Spania, luptele de cocoși și de porumbei în Anglia — sînt tot atătea resturi de barbarie.

Tot din lipsă de cultură etică este gelosia atât de puternică stăpână peste omenire, sînt atătea mezaturi de conștiinți, atătea rivne deslănțuite, — atăția sateliți lingușitori, îngâmfăți, infumurați, cu cei mici, servili, umili cu cei mari.

Din această lipsă e atât de febrilă imitația, măimutarea modelor nebune — și lucsul profesoare-

lor, cari pe catedra școalei — de unde sînt chie-mate să facă educația copiilor, să lucreze la imblân-direa moravurilor — represintă prea adesea orî câte o vitrină de la „Bon Marché” etalând mătășurile și juvericalele lor.

Iar mondenii și mondenele cari din înălțimile inchipuitei lor mărimii disprețuesc lumea întreagă, cari se ocupă numai de cronica scandaloasă și de mode, găsind culmea fericirii lor în haine ce bat la ochi și în parfumul de paciuli, din lipsă de cultură sufletească disprețuesc tot ce este național și consideră limba țerii, limba românească, numai limbă pentru slugi.

Adesea orî găsim mai mult bun simț, și sentimente mai nobile la țară. La țeranul care subțirul mijloc de trai și-l agoniseșce din greu, muncind la arșița soarelui, bătut de furtunile nevoilor, și la păstorul simplu care abia odată pe săptămână își poate primeni și hainele și mîncarea.

La aceștia găsim suflete curate, caractere nobile cu bunul simț înăscut.

Să nu considerăm dar țeranul ca talpa țerii de care să ne răzēmăm numai în timp de nevoi, să nu-î escludem de la școli: căci ei sînt isvorul prin care se purifică sentimentele națiunii. „Mai multă lumină” cum a zis Goethe — în idei, conștiință și în educație — și vom avea mai puține miserii sociale de înregistrat.

Reflecșiile aceste nu le fac, domnilor și doamnelor, pentru a acusă, orî pentru a da sfaturi, căci nu vrea să fiu nici neplăcută nici nechiemată.

Uneori isbucneșce inse câte un adevăr din inimă, se filtrează prin suflet, și omul le dă mai departe, în speranță că va germină pe ici pe colo.

Atăta este pretenția mea, când de pe această tribună imi esprim dorința, ca individualitatea noastră națională să ajungă la cea mai înaltă înflorire.

Domnilor și doamnelor! Precum vedem, toate miseriile sociale rezultă din lipsă de cultură etică, —

iar această lipsă este un reu general, rezultat funest al educației greșite la ambele sexe.

Nu trebuie dar trasă la răspundere mereu femeia pentru miseriile sociale, căci nu au nici majoritatea bărbaților acea cultură etică ce se cere unui om al timpului nostru luminat, de și toate privilegiile sunt în partea lor de a se instrui și a se educa, de și ei primesc o instrucție sistematică prin care se disciplinează caracterul, de și ei se pot adăpa la toate izvoarele luminei fără nici o pedică.

În toate statele Occidentului preocuparea generală este azi chestia educației.

Cultura sufletului, formarea caracterului prin o educație de selecțiune, este divisa tuturor statelor. Toți caută soluția acestei probleme prin perfecționarea educației, prin o normă dictată de rațiune pe baza legilor biologiei și psihologiei. Căci numai prin cunoașterea aprofundată a acestor legi se poate infiltra în suflet iubirea pentru virtuți și deprinde voia de a se conforma principiilor, legilor moralei.

Nu mai la noi se lasă educația în voia întemplierii.

Nu mai la noi nu se cultivă sentimentele.

Puțini părinți și pedagogi o să găsim cari sunt pătunși de întreaga mărire a misiunii lor, de misiunea sfântă: *cultivarea sufletului copiilor*.

Educația femeii în deosebi, este și mai superficială decât a bărbatului. Sufletul ei atât de bogat înzestrat de natură — este lăsat în părăginire.

Educația majorității este atât de neglijată, încât cele mai multe daruri ale naturii, rămân nedesvoltate.

Sufletul lor rămâne enigmatic ca un sfînx de piatră.

De acea despre sufletul femeii mulți nici nu vorbesc altfel, decât despre o problemă — o problemă de care se ocupă cu atâta predilecție, mai ales scriitorii moderni. Și când aceștia găsesc câte un suflet de cele mai complicate, cu câtă pasiune se apucă de analiza acelei structuri fine a creierului, care constituie sufletul femeii.

Prin educația ei superficială, femeia în adevăr de multe ori e o problemă, cu greu de rezolvat. Tot este la ea o manifestație spontană, impulsivă, nimic hotărît, nimic definit.

În cutele adânci ale sufletului ei totdeauna se ascunde ceva de neprevăzut nici de ea însăși. Toată ființa ei este ca un vis. E, diafană la fisic, diafană la gâteli. E ușorică ca frunza în vânt. Doritoare de plăceri, ca fluturile ce zboară din floare în floare.

Iată icoana majorității femeilor de la noi — o icoană făcută înse de bărbat.

Căci pentru toate slăbiciunile și defectele femeii bărbatul e răspunzător — el poartă vina cea mare. Femeia, așa cum ni se presintă ea, este creatura bărbatului.

Precum o educă — așa o are.

Ori, nu bărbații făuresc legile instrucției și a educației?

Bărbații fac legile, ei inventează, ei descoperă, ei nascocesc toate, ei stăpânesc lumea.

După Paul Verlain — „femeia este măimuța bărbatului“. O maximă neplăcută pentru auz, — dar analizându-o găsești mult adevăr într'ênsa.

Dacă femeia este superficială, este grație educației ce îi acordă legile făcute de bărbat.

Este ea ușorică: este tot grație bărbatului, care

o amăgește cu otrava vorbelor dulci, apoi o lasă în vâltoarea turbure a vieții.

E lăcșuoasă femeia: tot bărbatul o stimulează la lăcș, căci numai așa se știe încântă de ea dacă e cochetă și dacă e gătită ca o păpușică.

Toți bărbații se închină înaintea femeilor gătite în mătasă și catifele, dar nu dau atenția femeii modest îmbrăcate, fie chiar model de virtute.

Nu-ș vede femeia de datoriile familiare: sigur bărbatul își neglijează familia petrecând pe la club și cafenele.

Joacă femeia cărți: și aceasta de la bărbat a învățat-o.

Este ea nervoasă: mai mult ca sigur că cel dințeu om nervos a fost tot un bărbat — căci ei sunt inventatorii cei mai mari.

Precum vedeți domnilor — sunt foarte multe greșelile femeii, dar ale dvoastre sunt nu mai puține.

În loc să ne acușați dar, dați-ne exemple bune.

Dați-ne legi mai leale, mai perfecte.

Femeia să aibă aceleași drepturi de a se cultivă, a se întruni ca bărbatul, căci numai așa va fi ea mai serioasă — mai conștientă de demnitatea ei de om și de datoriile sale dacă va avea o educație mai îngrijită, dacă sufletul ei va fi cultivat, va fi luminat.

În toate statele Occidentului a luat un avânt puternic evoluția culturală a femeii și astfel urmarea naturală a acestei evoluții: emanciparea ei.

Ar fi deci iluzoriu de a pune pedică unei evoluțiuni care se face în tranziții neobservabile.

Cu toate acestea la noi se face tot posibilul de a suprimă această evoluție chiar în momentul, când emanciparea femeii este admisă în principiu de toate statele civilizate, în care state pe fiecare zi se pot înregistra noi progrese.

La noi se restrînge din ce în ce mai mult chiar și instrucția femeii — ne cum să câștige drepturi.

Dar a esclude o parte a omenirii de la instrucțiunea superioară: este un pas înapoi, un pas retrograd.

Este spre regresul moral și cultural al națiunii când puteri intelectuale și energii odihnite sunt respinse de la posibilitatea desvoltării — sunt suprimate.

Din ce e mai înaltă cultura femeilor într'un stat, din ce au mai multe drepturi spre a se lumină și a-și putea câștiga existența prin o muncă cinstită, cu atât moravurile acelu stat sunt mai blânde, — cultura etică mai desvoltată, individualitatea națională mai plastică.

Din ce sunt femeile unui stat mai oprimate, mai robite, moralitatea în acel stat e cu atât mai ușoară, iar individualitatea națională — nulă.

Probă Occidentul superior, Orientului retrograd.

Să luăm un singur exemplu: Norvegia. Se știe că acest popor model, este superior tuturor popoarelor atât ca caracter, cât și ca cultură. Ei au ajuns la cea mai înaltă perfecțiune în Europa. Și femeile în Norvegia au deja toate drepturile, afară de eligibilitate în parlament. Dar se lucrează acum la schimbarea „Constituției“ introducând sufragiul universal pentru amândouă sexe și astfel emanciparea completă a femeii în Norvegia este o chestie la ordinea zilei. Cu toate acestea nu se semnaleză în Norvegia o stare de anarhie, precum cred foarte

mulți încă la noi: că emanciparea femeii ar fi identică cu imoralitatea.

Femeia emancipată *cultă* e conșcie de starea ei reală și de datoriile ce le impune viața. Sufletul ei este pătuns de idei generoase, de poezia credințelor mari și de „sfintența” misiunii ce i-a conșiat natura, făcându-o mama omenirei. Fiind că cultura femeii este cultura societății — educația ei este de o importanță națională, deci chestia aceasta ar trebui să fie cea mai mare grijă a tuturor, cari conduc destinul poporului nostru.

Cu cât e *mai dezvoltată cultura femeii*, cu atât mai armonioasă și coordonată este societatea, cu atât mai sigură inobilarea și progresul cultural al neamului.

Este de netăgăduit influența femeii asupra moravurilor unui stat — dar ca influența ei să fie salutară, femeia trebuie să aibă o educație *mai serioasă* decât cea de până acum și astfel să fie admisă la conlucrare pentru binele comun.

Este în interesul fiecărui stat să aibă cât mai multe forțe intelectuale și cât mai multe brațe de lucru și energia femeii este o forță câștigată pentru națiune.

Femeia însă trebuie crescută tot pe baza acelor principii serioase ca bărbatul.

Să aibă aceeași înlesnire de a se instrui, să aibă dreptul de a frecventă toate școlile publice, să fie admisă la liceu, la școli comerciale, industriale, de agricultură și horticultură.

Studiul unei științe sau profesiunii, e cel mai salutar pentru disciplina morală.

Ar fi necesară pentru femeie învățarea unei științe sau profesiunii atât pentru a se putea ridica peste vederi banale și preocupări înguste, cât și pentru a-și câștiga bucata de pâine prin muncă cinstită.

Având femeia și alte cariere deschise, nu numai cea a mariagiului — nu ar mai fi avisată la odiosul obiceiului de a veni după bărbați, și câte ar putea evita alunecarea pe panta imoralității.

Dar îi trebuie femeiei aceeași educație serioasă, aceeași instrucție vastă ca bărbatului și pentru motivul, că numai fiind *cultura ei egală* cu a bărbatului, va fi adevărată tovarășă a lui, fiind legați de o comunitate de idei și uniți prin sfânta legătură a dragostei.

Bărbații luminați, ridicați peste prejudecări de secs, și pătunși de importanța chestiilor vitale ca Victor Hugo, Lessing, Stuart Mill, E. Legouvé, Jules Bois, René Viviani și alții au avut în vedere îndulcirea moravurilor propovăduind emanciparea femeii.

Chiar în interesul moralității este nevoie de o egalitate complectă între ambele secsuri.

Deja *Piatone* în „Republica” sa accentuă ca femeia să aibă aceeași educație ca bărbatul.

Filosoful *Condorcet* în planul său de educație cere ca educația femeiei să fie egală cu a bărbatului, adecă gratuită, fizică, intelectuală, industrială și politică.

Această părere o susține și Rousseau (de și nu eră feminist) în opul său „Economia Politică” zicând: „Educația copiilor de amândouă secsurile, trebuie să fie egală, comună și publică”.

(Va urma.)

NELI I. CORNEA.

O scrisoare de la Muselim-Selo*.

*Măicuță dragă, cartea mea
Găsească-mi-te 'n pace!
Pe-aici e vânt și vreme grea,
Și-Anton al Anei zace
De patru luni, și-ți slab și tras,
Să-l vești, că-ți vine plânsul.
Că numai oasele-ai rămas
Și sufletul dintr'ensul.*

*Apoi să știi c'a fost răboiul
Și moarte-aici, nu șagă:
Cădea pe dealuri, di'ntre noi
Ca frunza, mamă dragă.
Și-acolo 'n deal, cum fulgeră,
Un plumb simții că vine
Și n'avu loc, cât larg eră,
De-cât în piept la mine.*

*Mi-e bine-acum, și-așă socot
Că nu va trece luna
Și-oii fi scăpat de-aici de tot,
Dar vești te rog de una:
Să nu mai faci cum ai făcut
S'aduni la tine satul
De veselă că ți-ai văduț
Acasă iar bătatul!*

*Să vești pe-aici și ctungi și-ologi!
Christos să-ți miluească!
Tu mergi la popa 'n sat, să-l rogi
O slujbă să-mi cetească.
Puteri de nu vei fi având
De plată, vorba-ți lasă
Că-ți voiă lucră o zi, ori când
La 'ntorsul meu acasă.*

*Pe Nuțu vi-l lasasem mic,
Cu creșcetul cât masa —
O fi acum ștreqar voinic
Și ve răstoarnă casa?
Făcutu-ți-ați și lui la fel
Căctulă, cum am vrut-o?
Aveam o piele 'n pod, de miel,
Doar nu vești fi vëndut-o?*

*Nevestei mele să-ți mai spuți
Să-mi cumpere o coasă,
Cea veche nu știi este-ori nu-ți
Și-o fi acum și roasă*

* În răboiul nostru de la 1877—78 spitalul cel mai apropiat de Plevna eră la Mecica. Al doilea pe drumul către Dunăre eră la Muselim-Selo.

*De cînd rugina scurmă 'n ea.
Să-mi ved, o dare-ar Sfântul,
Cum cade iarba 'n fuța mea
Și-mi bate 'n plete vîntul.*

*Ea lupte-se cum bîet o șci,
C'asă ne dete soartea,
Că și noi ne-am luptat pe-acî
Cu greul și cu moartea;
Dar l-a ajuns și pe Harap
Blăstemele și plînsul,
Că noi i ne-am ținut de cap
Și 'ntrarăm după dînsul.*

*Și i-am făcut, măcutî, vînt,
L-am scos de tot din țară,
Măcur stetea pe sub pămînt
Și nu eșîă pe-afară.
Și-am prins și pe 'mpêratul lor,
Pe-Osman nebîruitul,
Că-l împușcase 'ntr'un picîor
Și-așîă i-a fost sfêrșitul.*

*Păi, ne ținea pe semne proștî,
Să-șî joace hopa-tropa,
Că nu putem să batem ostî;
Dar poate taică popa
V'a spus de prin gazeturi tot --
El cum și-a dat juncanî?
Acum i-aș cumpêrî să pot,
Dar nu maî am azî banî.*

*Mê doare 'n pîept, dar nu să țip,
Și-așîă mî-e dor de-acasă,
Și-aș vrea să plec, dar nu e chip
Că Vodă nu me lasă.
Dar uite, nu e nu șciî cît
O lună chinuită,
Și-o să te strîng de după gât
Măcuta mea iubită*

*Așîă mî-a spus Ivon sî-țî scriî,
Iubească-țî-l pămîntul!
Și-am tot lăsat, pîn' o fost viî.
Și-mî țîn acum cuvîntul.
Să te mîngăie Dumnezeî,
C'asă e la hătae --
Și-am scris această carte eî
Căprarul Nicolae.*

GEORGE COȘBUC.

O soacră.

(Fine.)

De hatărul Mițîi, care iubiă pe mă-sa ca pe Dumnezeu, Panaite nu se sfădiă nici odată cu fosta păstrămăgioaică, ce-i dase zestre de altfel, vr'o zece mii de franci numai și căsuța în care ședeau cu toții.

Traiul lui ar fi fost un raiu, fără soacră -- Dar -- răbdare. Toate au sfêrșit -- Dacă diavolul de Lascăr Giurgea, nu i-o găsi leacu, apoi numai moartea o să-l scape de gogoriță.

Sâmbătă seara plecară cu trenul până la stația apropiată de vie. Se urcară în trăsura, directorul cu nevasta și Mița cu mamă-sa, iar Panaite și Lascar într'o căruță, și pe la miezul nopții intrară în sat.

Via directorului de la Dealu-mare nu e tocmăi mare. Întrînd în zestrea femeiei sale, o ține mai mult de petrecere, toamna, cu prietenii, -- și pentru un vas, doue de vin pentru pivnița casei. Un bătrân paznic, locuind în vie, este îngrijitorul ei. În sat înse directorul are o casă cu patru odăi, din care trei staî închise, iar în a patra locuește o rudă a lui, bărbat cam de vr'o 45-50 ani, dîrz, frumos, și care ține în posesie o sfoară de moșie.

Nu i se ia chirie pentru cele trei paturi și pentru mobilele trebuitoare celorlalte trei odăi, pe care bătrînul nu le-a desfăcut, la mutarea lui din oraș, la țară.

Într'o odaie se culcă soția directorului cu Mița; într'alta Panaite cu Lascar; în a treia, foarte mică, se culcă cocoana Nastasia, și directorul cu bătrînul, în odaia acestuia. Aceasta fu orînduirea în prima noapte.

Dis de dimineață boerii noștri fure 'n vie. Culegătorii, cincî flăcăi și vr'o patru fete și neveste, începuseră deja să culeagă. Erau astfel tocmiți, ca în cele doue zile să dea via gata. La trebuință erau să mai aducă oameni.

Pentru orele zece se dedese poruncă să fie gata o gustare compusă din ochiuri, brînză, pastramă friptă și cărnați, bez smîntîna și puî fripți.

Lascăr o luă cu soția directorului, prin vie, directorul, cu soția foarte nostimă a subprefectului, ce sosiră odată cu ei la via d'alături, proprietatea lor; subprefectul cu sora nevastă-sei, o veduvă numai de 25 de ani, Panaite cu nevasta și cocoana Nastasia cu ruda directorului.

Printre butuci, mai tupilați, mai în picioare, rîdînd fiecare, pîrînd că au a-ș spune niscareva mistere, prin urmare cîtînd a nu prea fi veduți unii de alții; ciupiau de ici boabe de struguri, să se ciupiau; dincoace cei mai înaintați cu intimitatea luau câte un strugur întreg și câte-o sărutare din fuga, glumiau, chicotiau; își făceau poftă de mîncare și poftă de dragoste, cei ce aveau drept la aceasta prin lege sau prin călcarea ei. Număi cocoana Nastasia nu putea fi în categoria, nici a unora, nici a altora.

Mergînd alătura cu domnu Drăganovici, ea, așî de sporovoitoare, tăcea sau răspundea încurcată la întrebările lui. Pe furîș îl privia înse foarte des și se încercă să mai facă unele din farafasticurile cuconișlor tinere cînd căută să arate că vor a fi plăcute. Ce-i drept că dl Drăganovici îi părea foarte în putere și chiar destul de chipeș, la vîrsta lui.

Ea apoi, de 7 sau de 8 ani de cînd îi murise bărbatul, cum făcuse, cum dresese, că ochi cu alt

O rază lină.

*A cădut o rază lină
Pe pământul înverdit,
Și dintr'ensul — ce minune! —
Mii de flori au resărit.*

*A cădut o rază lină
Pe un codru 'ntunecat,
Și-atunci mii de filomele
Glasul lor au rădicat.*

*A cădut o rază lină
Pe mine din ochiul tei,
Și-un amor fără sfârșire
S'a aprins în pieptul meu.*

*Acum treacă flori și cânturi,
Al meu dor nu s'a sfârșit,
Sufletu-mi plin de iubire
Însaș moartea l-a găsit!*

MATILDA CUGLER.

om nu dăduse. Cu grija prăvălioarei din piață, cu grija fetei, nu-i mai venise să se gândească la ale lumii,

Acum înse când eră fără grije, cu fată măritată, cu ginere bun, iacă se vedu lângă un om care cătă la ea cu oare-care tragere de inimă. Să nu prindă a-i săltă și ei inima? Urită nu eră, groasă tare nu eră, și niçi bătrână să nu mai poată nimica nu eră. Deci?... Încet cu încet își fac curaj, apoi își deslegă limba, și cu toate că eră încultă, veselie ei înse, oare-care vorbe zise cu noimă arătând-o că nu-i proastă să dea în gropi, și apoi, mișcărele-i vioae, — o făcură să placă chiar cum trebuie lui Drăganovici.

Se cam uitău galeș unul la altul, când, Lascăr, care se despărțise de soția directorului, — îi zări cum stăteau de-o parte și cum se privia. Stătă în loc uitându-se la ei.

— Adecă de ce nu? — își zise după puțină cugetare... Stați că le-o joc eu și cine șcie... scăparea lui Panaite o să iasă poate din asta.

III

Gustarea fu veselă. Toți păreau mulțumiți, Nevasta subprefectului numai aruncă din când în când priviri urite, pe care subprefectul se părea că le înțelege, fără a se arătă că le ia în seamă. Pricina o fi fost primblarea subprefectului cu veduva. Ea înse nu se plimbase cu directorul? — Da, îi și primise curtea încă... Aceasta n'o împiedecă înse a nu permite soțului ceea ce-și permitea ei. Subprefectului nu-i pasă. Nu i-ar fi fost directorul protector, la vreme de nevoie, dază?... Ba da. — Atunci?... —

Cucoana Nastasia ciocniă mereu cu dl Drăganovici. Pe sub masă apoi, picioarele lor se tot întelneau din greșeală... Fîrește; cineva n'are ochi și acolo...

După gustare, Lascăr șopti lui Panaite:

— Am găsit doftorie pentru soacra-ta.

— Zeu? Care?

— Măne o vei cunoaște. Lasă-me s'o compun, s'o plămădesc.

Seara, schimbarea fu astfel:

Nastasia se culcă tot în odaia cea mică, iar Drăganovici de astă dată cu Lascăr.

Odăița în care se află Nastasia, eră alături cu a lui Drăganovici și Lascăr.

Sala apoi le despărția de odăile celorlalți.

— Cum ți se pare soacra lui Panaite, dle Drăganovici? — luă vorba Lascăr, când fure amândoi în pat.

— E o hanțușcă de femee, șcii... încă în vârsta nebuniilor de dragoste...

— Ei, me cređi când ți-o'i spune că i-ai picat tronc la... stomach?... Pe viața mea, mi-a spus-o în astă seară înaintea mesei...

— Aș? Tacți frate... Atunci... păcat!

— De ce?

La această întrebare a lui Lascăr, Drăganovici îi șopti ceva la ureche. Apoi, după mai multă șoptă, și cum mustul ce aduseseră din via subprefectului care se culegea de vr'o trei zile, îl cam ameteșe pe bătrân, acesta se sculă, și încet ca o umbră ieși în sală... Se auzi apoi o ușă scârțîind ușor și tăcerea urmă.

După plecarea de la vie, luni seara, cucoana

Nastasia fu tristă tot drumul neluând seama la zîmbetul ciudat de pe buzele lui Lascăr și Panaite, niçi la privirile tot atât de ciudate ce schimbău ei.

Zilele următoare gura soacrei nu se auzi, nedeschidându-se decât la mâncare sau când eră întrebată.

— De-ar ținea mult, — zicea Panaite lui Lascăr.

— Va ținea, de și va luă altă schimbare... răspundea Lascăr.

Schimbarea se declară, în adevăr. Dl Drăganovici, care primiă scrisori de la Lascăr prin care acesta îl ațîță mereu, — se mută în București de iarnă. Nastasia rugă pe ginere-seu și pe fie-sa să nu se supere, căci se va mută de la ei într'una din cele trei odăi ale prăvăliei ce da cu chirie. Ginerile nu se supără de loc; fiica arătă că nu se prea învoește, dar primi și ea pe urmă. Coana Nastasia se mută.

— Ai scăpat de *satana*? întrebă Lascăr pe Panaite.

— Scăpat! Răspunde Panaite, scuturându-și gherocul. La iarnă, să șcii că dau bal.

— Nu e nevoie. Balul o să-l dea soacră-ta.

— Cum asta?

— Prostule! Nu înțelegi că Drăganovici o s'o ia de nevastă? Nu șcii că bătrânii sînt mai nebuni decât tinerii, când li se aprind călcăile?...

Până în postul Crăciunului cununia fericiților tomnatici se făcū. Bal înse nu dete soacra, căci boerul dumneași, om serios de altfel, se opuse cu tot dinadinsul. În seara cununiei o și porniră la sfoara lor de moșie.

— Bravo Lascăre, me făcuși să me cotorosesc pentru totdeauna de drăguța de soacră... strigă Panaite a doua zi după plecarea *mirilor*.

— Așă frate! Rețeta ta fu nemerită; păstrează-o și pentru alți pățimași... Cine vrea să se scape de soacre să le mărite!

— Dar de-or fi măritare? întrebă Panaite rîdînd.

— Drace! Să le caute un amarez! Dragostea e a tuturor vîrstelor...

— Admirabil! — strigă Panaite... Și acum, să ne vedem în cinste, prietene. Astă seară o să-mi sărut nevasta... fără soacră, deci, mai cu plăcere...

Și eși, îngânând pe-o arie împrumutată:

Chiū! Chiū! Chiū! și i-ha, ha, ha!

Am scăpat de soacra-meal!

Soacră, soacră,

Poamă aeră,

Orî și cât de mult te-ai coace,

Poamă dulce nu te-ai face!

N. G. RADULESCU-NIGER.

De pe valea Almașului.

După „pologeni”.

Vorba ta am ascultat,

Doamne cum m'ai încântat!

În fața ta m'am uitat

Și inima mi-ai furat,

În ochii tei am privit

Și puterea mi-a perit,

Da dacă m'ai sărutat,

Vai — și mintea mi-ai luat!

OLGA DORINA PORUȚIU.

Descânțece și farmece.

10. Pentru desfăcut orî de ce reu îți va veni.

Când vei vedea lună nouă să aprinzi luminare la icoane și să faci 12 mătani zicînd acestea dinaintea icoanei Precistei, de nouă ori.

Bună seara Crai nou cu corn de aur cu pietre scumpe de mult preț. Tu lună luminată ce ești în cer și vești toate, eu nu pot odihni în cesa mea și în sălașul meu, de fapt, de dat, de strigare, de toate fapturile, de toate daturile; iar tu lună luminată să nu ai somn nici odihnă, ci să ieși faptul din fața mea și din dosul meu. Lună luminată de fapt de bărbat, de fapt de muere, de faptul de flăcău, de fapt; lună luminată ia faptul și-l scoate din casa mea și din masa mea și din toate ce sînt ale mele, lună luminată de faptul de lut de la topilă, de faptul de creeri, de broască, de faptul de drac, de faptul de pîr, de lup; lună luminată să vii să ieși fapturile, daturile, uriturile, din ograda mea, și din toate ce sînt ale mele și să le duci unde-î găsi pe acel ce mi-a făcut mie sau în sat la mine sau într'un alt sat sau în tîrg sau în drum, sau într'un alt ținut, sau bărbat mort, sau muere moartă sau flăcău mort, sau fată moartă, sau bărbat viu sau muere vie, sau flăcău viu sau fată vie, oricine mi-a făcut mie, să le arunci acele făpturi în casa lor în masa lor și în sălașurile lor și în fața celui ce mi-a făcut mie; lună luminată să ieși faptul de la mine și să-l pui în toate câte le au acei ce mi-au făcut mie și în bucațele lor acelora ce mi-au făcut mie reu, iar pe mine să me lași curat, luminat, ca de Precista lăsat, ca de maică-mea născut și de Dzeu zidiți și păziți, ca soarele în senin, amin, amin, amin.

Iar de mi-î găsi pe acel vinovat, să duci faptul în nouri, pe pustiū și să-l faci praf și pulbere și să-l suffi în vînt.

Și am scris aceasta eu Sultana Urechia căminăreasa.

Iar de disfăcut.

Duminecă dimineață.

La sfîrșitul lunii se mătură casa peste tot, se stringe gunoiul la ușa și să pui trei cărbuni aprinși și trei fire de tîmăe și trei fire de piper și trei grăunțe de usturoi și să zici: cine mi-a dat faptul neinfocat, eu îl dau foarte infocat și cine mi l-a dat nepipărat, eu îl dau foarte pipărat și cine mi l-a dat neusturoiat, eu îl dau foarte usturoiat. Și pui gunoiul într'un sac cu două guri și mergi la o apă curgătoare și-l dai în josul apei pe la fundul sacului și zici: Cine mi-a dat sau mi-a făcut fapt și mi l-a dat pe gură, eu îl dau pe dinapoi și atunci torni gunoiul pe apă, și când te-î duce acasă să nu te uști înapoi și să-l lași afară trei zile și să-l speli ori să-l ploaie, și dacă-î veni acasă să faci 12 mătani zicînd: mulțumescu-ți stăpâne Doamne Isuse Hristoase fiul lui Dzeu că m'ai mîntuit de mîna vrăjmașului, și me iartă stăpâne Doamne.

Date la lumină de:

V. A. URECHIA.

Cânțece poporale.

III

Frunză verde busufoac,
Ah! noroc, noroc,
De te-aș prinde la un loc,
Să-ți pui pae să-ți dai foc,
Să-ți arză mijlocul tot,
Și mîmile pân' la cot,
Și să-ți pui și lemne verzi,
Tu din foc să nu te vezi,
Să-ți pui și lemne uscate,
Să te cureți de păcate,
Ah! noroc, noroc, noroc,
Norocirea mi-a fost bună,
Dar mîntea nu mi-a fost bună,
Dar norocul cînd o vrea,
Scoate om de la belea,
Norocirea cînd s'o pune,
Scoate om de la rușine.
Frunză verde mărăcine,
Frică mi-a murit cu zile,
Și nu-s petrecut pe lume,
Me duce la mînăstire,
Și toarnă pămînt pe mine,
Peste pămînt crește iarbă,
Trece puica nu me 'ntreabă,
Și crește și iarbă verde,
Trece puica nu me vede;
Ba te vîd puile bine,
Da-î dușmanca lângă mine,
Cu șapte pistoale pline,
Cînd din cînd să tragă 'n mine,
Patru 'n mine, trei în tine,
Să ne răpue din zile,
Ca să nu mai fim pe lume,
Să vîrsăm sînge 'nchiegat,
Ca din hamor căștigat.

IV

Frunză verde de cucută,
Bădică, dragă bădică,
Treci gârla și me sărută,
Bădică, dragă bădică,*
Me sărută pe obraz,
Și me sărută binișor,
Să nu-mi faci vr'un semnișor,
Căci Costică-î om vrășmaș,
Leagă calul de zăplaz,
La propteaua gardului.
Foaie verde mărăcine,
Me mir ce pămînt te ține,
De nu vii seara la mine,
Me ține-un pămînt uscat,
Nu pot vini nechiemat,
Me ține-un pămînt cu iarbă,
Nu pot vini fără treabă,
Me ține-un pămînt cu rouă,
Nu pot tăia noaptea 'n două,
Să ve iubesc p'amendoue.

CHRISTEA N. ȚAPU.

* La fiecare rînd se repetă: Bădică, dragă bădică.

SALON.

Teatru românesc.

Cu cea mai viuă bucurie scriem aceste rânduri, căci ele au să vestească triumful unei idei culturale românești.

Au trecut trei-zeci de ani, de când s'a arborat la noi un nou steag cultural, merit să adune aderenți pentru înființarea unui teatru național românesc.

Scopul acesta multora le-a părut atât de îndreptat, încât realizarea lui a fost declarată utopie...

Stăruința neclintită înseamnă a dat înainte și astăzi suntem fericiți a constata, că fondul adunat a atins suma încât ne aflăm în ajunul d'a putea începe pregătirea pentru înființarea mult doritului Teatru Național.

Sub *Teatru*, firește, nu înțelegem o clădire, căci nu clădirea a fost idealul inițiatorilor, ci înșsa instituțiunea teatrală. Încă de la înființarea Societății pentru fond de teatru român, s'a explicat în mai multe adunări generale, că scopul — de ocamdată — nu este d'a ridica un teatru stabil, ci de a înființa o trupă ambulantă.

Ridicarea unui edificiu anume va fi problema viitorului, iar până atunci sunt alte lucruri de făcut. Trebuie să adunăm materialul pentru întemeierea instituțiunii teatrale; să scoatem la lumină comorile artistice ce stau ascunse în poporul nostru; să ne creștem o pleiadă de talente scenice și să creăm un repertoriu de piese originale și traduse.

Toate aceste începuturi se reclamă de un șir de ani din mai multe părți. În deosebire cu ocaziunea adunărilor generale, am cetit prin ziare o mulțime de sfaturi și critice, că ce ar trebui să facă comitetul Societății. Toate bune și frumoase. Înseamnă ele ne-au inspirat convingerea, că autorii lor n'au cetit statutele. Dacă le-ar fi cetit, ar fi vedut că scopul societății este numai d'a aduna fondul și că ori ce abateri de la scopul acesta atrage vigoarea paragrafului ultim, (împus de guvern,) care amenință cu suspendare și disolvare.

Tot aceasta impresiune ne-a făcut și articolul de bună credință din „Tribuna“ nr. 85 an. c. Dacă autorul acestuia ar fi cetit statutele, n'ar scrie despre o „Societate de teatru“, căci atunci ar ști, că o astfel de societate încă nu există, ci numai „Societate pentru fond de teatru“. Atunci ar avea cunoștință de §-21 din statute, care zice că dacă fondul va atinge suma trebuitoare pentru realizarea scopului, se va convoca o adunare generală anume, care apoi va decide dacă Societatea mai are să se susțină ca atare ori să se prefacă anume în o „Societate pentru teatru“.

El bine, toate aceste apretări, sfaturi și critice, de și scrise în lipsă de cunoștințe, probează că opiniunea publică așteaptă cu dor ca Societatea să înceapă pregătirea pentru înființarea teatrului.

Comitetul Societății a discutat în mai multe rânduri chestiunea aceasta și 'n cele din urmă, constatând că fondul ajunge spre a putea face începutul dorit, a luat concluziunea — în conformitate cu dispozițiile statutelor — să o pună la ordinea zilei în adunarea generală din Șimleu.

Astfel adunarea aceasta are să fie epocală în istoria înființării teatrului național românesc.

Ca să se afle cât mai exact opiniunea publică a membrilor Societății, comitetul a adresat tuturor scrișoarea de mai la vale, pe care o publicăm cu toată plăcerea.

*

Brașov, în 14 iunie n. 1901.

Stimate domnule,

Banii adunați prin Societatea înființată acum 31 de ani cu scopul de a crea un fond, din care cu timpul să fie posibilă înființarea unui teatru național român, a ajuns deja la suma, din care — după părerea bărbaților competenți — se pot începe lucrările pregătitoare pentru întruparea idealului urmărit de acea Societate. De un șir de ani opinia publică românească cu insistență cere aceste lucrări pregătitoare.

În chestiunea aceasta § 21 din statutele Societății pentru crearea unui fond de teatru român sună așa: „Când fondul societății se va urca la o sumă, din care s'ar putea realiza înființarea teatrului național român, adunarea generală, convocată anume spre acest scop, va decide asupra acestei chestiuni“.

În vederea motivelor indicate mai sus, comitetul Societății pentru crearea unui fond de teatru național român, în ședința sa din 12 iunie n. an. c., a decis să pună în aplicare paragraful citat din statutele Societății. Astfel în adunarea generală, ce se va ține estan la Șimleul-Silvaniei (Szilágy-Somlyó), în zilele de 1—3 august n., se va pune la ordinea zilei convocarea unei adunări generale cu scopul de a decide asupra înființării teatrului român.

Fiind chestiunea aceasta de mare importanță, ne-am ținut datorii a ve îndreptă și pe această cale atențiunea dvoastre asupra ei, rugându-ve totodată, ca să binevoiți a participa în persoană la adunarea generală de la Șimleu, pentru ca să contribuiți cu sfatul și votul dvoastre la resolvarea norocoasă a înființării teatrului român. Dacă înseamnă vi-ar fi imposibil să ve prezentați în persoană la adunarea generală amintită și totuși ați dori, ca părerile dvoastre în această mare chestiune de cultură românească să fie cunoscute acelora, cari au să decidă afacerea, Ve rugăm să binevoiți a comunica aceste păreri în scris comitetului, cel mult până în 15 iulie n. an. c.

Ve atragem de altfel încă de pe acum atențiunea asupra împregiurării, că în Anuarul IV al Societății pentru crearea unui fond de teatru român, ce se va distribui membrilor în zilele apropiate, se cuprinde și un studiu amănunțit despre înființarea teatrului la Români din Ungaria și Ardeal.

Din ședința comitetului Societății pentru crearea unui fond de teatru român ținută la Brașov în 12 iunie n. an. c.

Cu toată stima:

IOSIF VULCAN,
președinte.

VASILIE GOLDIȘ,
secretar.

Ultima scrisoare Irinei.

Acum aceia cari te-au iubit pot să plângă la coșciugul tei. căci inima ta moartă n'o să mai tresară la auzul vocilor iubite; nici ochii aceia frumoși n'o să se mai deschidă mari și umedi, să cetim din ei, ca odinioară, iubirea și gingășia sufletului tei nevinovat...

Albă și nemișcată ești ca o statuă, pe buze c'un zimbet divinizat. În părul tei belaiu flori albe-s impletite și lumini sunt aprinse în giurul tei...

Dar tu nu vești, n'auzi nimica. Inima ta îngerească astadată rămâne rece și nemișcată la țipetele ce-ți tulbură pacea sfântă. Ochii tei nu se mai deschid spre el care depune sărutări ferbinți pe fruntea ta rece și suspinând îți spune povestea dragostei sale.

Ah ce ironică și crudelă e soartea! — Cât imi erai odată de aproape, iar azi? — În depărtare, ești întinsă pe catafale; dormi un somn lung și dulce fără visuri sguduitoare; iar eu deprimată privesc la o filă albă încadrată cu negru și imi vine a crede că totul e numai un vis grozav, ori că-s neună!...

Tu moartă? Și eu n'am să te mai întelnese nici odată, ca plecată pe umerul tei să-mi plâng durerea; iar tu cu vocea ta dulce mângăioasă u'ai să-mi spuți cuvinte drept dovești ale unei maturități timpurie.

Oh! Irină de ce te-ai dus așa curând dintre cei ce te-au iubit? Te-ai dus departe, acolo unde toate dorințele își au capăt, unde nu suferi, nu te doare nimic.

Tu ești fericită și nu regreti că te duci dintre noi; dar vai ce gol imens lași în inimile noastre, căci prea ai fost tineră și frumoasă pentru a te ofili ca un boboc atins de bruma primăverei...

Și azi când privesc literile sinistre ce anunță moartea, frângându-mi mâinile imi reamintesc toate momentele petrecute împreună. Abia un an doi de când ne aflam încă împreună în iubitul nostru pension.

Bucuriile și neînsemnatele suferințe ce se perindau pe orizontul vieții noastre, erau comune.

De mici soartea ne eră aproape aceeași și doar aceasta ne-a unit inimile într'o legătură atât de inimă.

În serile senine, când liniștea se așternea peste toată casa, ne furișam să nu ne observe bunele profesoare, la cutare fereastă cu priveriște muntoasă și acolo îmbrățoșate, privind la cerul preșerat cu mii de steluțe, ne plămuiam visurile idealiste... Ah! ce uriașe erau atunci speranțele noastre, întocmai ca munții ce falnic se ridicau spre cer; și ce curând a trebuit să moară acele visuri frumoase, nainte de a se fi realizat macar unul!

Dar n'am putut fi mereu împreună, căci curând a sunat ora despărțirii. Plângând ne îmbrățișam, căci un trist presimțământ ne stăpâniă inima. „Adio la revedere“ și trenul a pornit; tu în dreapta, eu în stânga. Cu câtă încredere priviam atunci în viitor și ce curând a trebuit să urmeze decepția! Da, căci azi plâng nu numai moartea ta, ci și stingerea visele mele.

Dar tu ești mai fericită, nu ai ajuns să-ți perdi iluziile, căci acele și n momentele ultime îți adiau fruntea cu aripele lor trandafirii; dar cine știe eu cât mai am încă să fiu aruncată de valurile furtunoase ale vieții?

Cât de neindurată e soartea! Nici atâta nu-mi permite, să mai privesc odată chipul tei blând, spunându-ți un „adio la revedere“. Dar nu... Pe aripi de vânt adus, simț par că mirosul de flori și tămăe ce te încungiuă, aud corul intonând tristul cântec „Omul e ca iarba, și zilele lui roua dimineții, floarea câmpului“.

Cu ochii spirituali ved cum încet pornește carul funebru și inima ta moartă tresare pentru ultima oară. Și când te ar întrebă cineva în acest moment, unde te duci, Irină dragă? — Zimbînd fericită ai răspunde: „Merg la mama și la tata!“...

OMEGA.

~~~~~

LITERATURĂ.

De la Academia Română. Vineri, 1/14 iunie, Academia Română a ținut ședință publică săptămânală. Cu asta ocaziune dl C. Erbiceanu a cetit continuarea memoriului seii despre: Doue acte oficiale necunoscute de pe timpul împăratului bizantin Isaac II Angel, privitoare la Românii din Peninsula Balcanică spre finea secolului XII. Aceste acte dau o idee destul de clară asupra obiceiurilor și traiului Vlahilor de pe acele vremuri, menționează luptele ce le-au dus Vlahii în contra împăraților bizantini și pun în relief caracterul lor eminentemente rășboinic. — Tot în aceeaș ședință, dl Tocilescu a comunicat Academiei descoperirile arheologice făcute în zilele din urmă, în comuna Cojocaru, jud. Dâmbovița. Dsa a fost la fața locului, însoțit de dl prefect Nicolaescu, pentru a cercetă, atât localitatea, cât și obiectele descoperite — niște cioburi de pământ, doue piese de aur la fel cu cele găsite în timpii din urmă în munții Transilvaniei, o piatră în formă de topor, probabil o armă antică, etc. S'ar putea crede că prin apropiere se află vre-o comoară ascunsă. În tot cazul, dsa își va continua cercetările cu concursul autorităților.

Predice. Dl *Augustin Târziu*, paroc gr. cat. român în Chereuș, comitatul Arad, anunță că îi „stă gata în *versiune* română“ culegerea întreagă de predice ale oratorului și catechetului german Aloisiu Melcher, „*concediul* proprietarului încă a fost ferice a-l dobândi; tustrele volumele sunt deja trecute prin recenziune, sunt aprobate și recomandate din partea veneratului ordinariat gr. cat. de Oradea-mare, un lucru ce-i lipseșce încă, acela este, ca să se știe orientă cu privire la numerul exemplarelor“. Deci doritorii de a avea cartea, să i se adreseze prin o corespondență poștală. Prețul unui tom de vr'o 20—25 coale tipărite este 2 coroane 20 fileri. Venitul întreg l-a destinat pentru scopuri culturale româneșei. Ne bucurăm dacă literatura noastră bisericească se în-avuteșce cu scrieri noue. Astfel ar trebui să salutăm cu plăcere și aceasta publicațiune. Ne temem înse că limba în care s'a făcut traducerea nu atinge nivelul dorit. Cel ce scrie astăzi „*versiune*“ în loc de „*traducere*“; cel ce nu știe ce însemnează cuvântul „*concediu*“, căci în loc de „*concesiunea*“ scrie „*concediul proprietarului*“: nu ne poate inspira impresiunea că ne dă o bună românească. Și fiind că limba e un atribut de căpetenie al predicelor adresate poporului, este de dorit ca traducătorul, înainte d'a-și tipări „*versiunea*“, să o supună revisiunii unor bărbați cari scriu bine româneșe.

Novele de Ioan Pop Reteganu. Cunoscutul nostru scriitor popular dl Ioan Pop Reteganu, bine apreciat și în unele cercuri de la București, a scos la lumină acolo un volum de Novele, în deposit la librăria Leon Alcalay, prețul 1 leu. Volumul conține: *Firuța Nuțului*, *Cersitorul*, *Tudorica*, *Minte de muțere și pace!* *Bietul Istode*, *Mitru Pascului*, *Petrea Iovului*, și se află de vânzare la autorul în Retteg, prețul 1 cor. — Tot acolo se află și scrierea lui „Novele și Schițe”, asemenea cu prețul de 1 coroană. Această conține: *Biserica pocăinții*, *Blândocul*, *O inimă nobilă*, *Nenea Alec*, *Popa Toma*, *Salvina* și *Susana cea nebună*. Toate aceste novele ca lecturi morale și lesne de priceput, sunt vrednice de sprijinul publicului.

Albumul serbării din parcul Cotroceni. Librăria Socecă din București a scos la lumină un album foarte elegant, în amintirea serbării din parcul de la Cotroceni. Albumul conține o poetică lucrare de *Carmen Sylva*, intitulată „Altarul”; apoi o mulțime de cugetări semnate de personalități distinse, precum și un număr mare de autografe. Prințesa Maria a scris în acest album în patru limbi: română, franceză, engleză și germană. Iată ce a scris în românește: „Lasă să străbată frumosele lucruri în sufletul teă și soarele în casa ta”.

TEATRU ȘI MUSICĂ.

Țșoara Agata Bărsescu la Viena debutează în „Stadttheater” cu cel mai mare succes. Ziarele: *Neue Freie Presse*, *Deutsche Zeitung*, *Neues Wiener Tagblatt*, *Die Reichswer*, *Das Vaterland* sunt unanime întru a recunoaște marele talent al artistei române. Culmea succesului s'a atins în „*Medeea*” lui Grillparzer. „*Neues Wiener Tagblatt*” scrie că țșoara Bărsescu este singura, deocamdată, care poate purta cu succes un așa colos de rol. „*Die Reichswer*” spune, că artista română este cea mai bună *Medee* germană astăzi. Iar „*Deutsche Zeitung*” dorind să revadă pe artista la Burgtheater, constată, că a regăsit în ea aceeaș putere și căldură de odinioară, încât cu bună seamă, chiar dacă n'ar mai posedea alt rol, apoi acel al *Medeei* o pune printre cele dintâii tragediane ale noastre.

Serbarea memoriei lui Verdi la București. Colonia italiană din București ș-a deschis decurând un cerc al seă splendid aranjat. Săptemăna trecută ea a serbat în cercul acesta memoria genialului maestru Verdi, cu care ocaziune s'a inaugurat și bustul lui, opera tinerului sculptor italian Cadorin. Serbarea a început printr'o cuvântare comemorativă despre Verdi ținută de dl Benedetto de Luca, publicist italian, care se află de câteva zile în capitală. Apoi a urmat o producțiune musicală, al cărei program eră exclusiv compus din operele maestrului Verdi. S'a cântat: *Ermani*: *Fantasia* concertantă pentru pianoforte, violină și violoncel, executată de țșoara Maria Narice și dñii Luigi Narice și prof. Constantin Dimitrescu, șeful orchestrei de la Teatrul Național; *Don Carlos*: Aria lui Filippo, cântată de baritonul Corfescu; *Aida*: Duet cântat de dna Luisa Donati, artistă amatoare, și țșoara Virginia Miciora, de la Opera română; *Luisa Miller*: Arie cântată de dl I. Băjenaru; *Aida*: Marșul „*Ritorna Vincitor*” de dna Luisa Donati; *Rigoletto*: Quartet cântat de dna

Luisa Donati și țșoara Miciora și de dñii Băjenaru și Corfescu. La serbare a luat parte lume multă din elita societății române și italiene.

Reuniunea română de gimnastică și de cântări din Brașov va da — precum aflăm din „*Gazeta Transilvaniei*”, — în 14/27 iunie an. e. un concert în sala cea mare a Redutei orășeneșci. Cu această ocaziune corul va reprezenta poema drăgălașă a lui R. Schumann: „*Povestea Rosei*”, scrisă de M. Horn. Traducerea poemei în românește a făcut-o cu mult succes dl Andrei Bărsescu. Pentru concert Reuniunea a câștigat și binevoitorul concurs ca solistă al țșoorei Hilda Paul (sopran); iar din corul Reuniunei încă vor coopera soliștii cunoscuți deja publicului: dna M. G. Dima, dl Vas. Popovici, dl dr. V. Saftu și alții

Succesul țșoarei Olivia Bardosy. Joi la 13 iunie n. s'a dat în sala de gimnastică a gimnasiului de stat din Sibii un concert aranjat de reuniunea catolică cu deviza „*In corde Jesu salus*”. Înregistrăm cu plăcere, scrie „*Tribuna*”, că la reușita concertului a contribuit în mare măsură domnișoara Olivia Bardosy, gentila fiică a dlui Iuliu Bardosy, inspector de școale în retragere. Atât în acompaniamentele sale, dar mai ales în jocul: „*La Fileuse*”, concert-étude de I. Raff, domnișoara Olivia Bardosy și-a asigurat simpatiile publicului ca o escelentă pianistă.

PICTURĂ.

Expoziția pictorului Marinescu. În rotunda Ate-neului din București se află de câțva timp expoziția de tablouri a pictorului Marinescu, despre care s'a mai vorbit în coloanele „*Familiei*”. Fiū de țșeran din satul Mălurenii, județul Argeș, absolvent numai de câțiva ani al școalei de bele-arte din București, completându-și studiile la München, Paris și Veneția, pictorul Marinescu este înzestrat nu numai cu focul sacru al artei, dar și cu o extraordinară putere de muncă și de voință. Are mai multe sute de lucrări, din cari de asta-dată a expus peste o sută. Cele mai multe sânt peisage, copii fidele de pe natură și lucrare în fața locului. Afară de peisage, artistul a expus și câteva pânze cu flori și fructe, precum și câteva portrete. Peisagiul inse, constată „*Voința Naț.*” rămâne opera sa de căpetenie, în care nota originală culminează prin faptul că e natura prinsă în ănsaș viața ei.

Distincțiunea unui pictor român la Paris. Ziarele parisiane, vorbind despre expoziția artistică, ținută în primăvara asta în palatul cel mare de la Avenue Nicolae II, laudă mult un tablou (*Țșetoearea română*) a pictorului român dl N. Gropean, ce a produs impresiunea cea mai bună prin calitatea sa de atmosferă nouă.

BISERICĂ ȘI ȘCOALA.

Noū membru în administrațiunea fundațiunii Șaguu. Aflăm din „*Telegraful Român*”, că comisiunea administrativă a fundațiunii Șaguna, în ședința sa din 5 iunie n., a ales membru în comisiune, în locul vacant, pe dl dr. Ioan Stroia, protopresbiter al Seliștei.

Promoțiune. Dl *Dionistu Roman* din părțile Mediașului a fost promovat la universitatea din Cluș dr. în drept, la 15 iunie n.

Dar pentru școală. Dl *Traian Barzu*, asesor consistorial în Caransebeș, a dăruit pentru fondul internatului pedagogic, care se va înființa acolo, 100 de coroane.

Adunare învățătoarească. Reuniunea învățătorilor români de la școalele confesionale ortodoxe, din protopresbiteratele aradane I—VII, se va întruni în adunare generală în comuna Tornia la 13/25 iunie, sub presiul dlui Iosif Moldovan, secretar dl Stefan Roja.

C E N O U.

Hymen. Dl *Vasile Leonescu*, artist al Teatrului Național din București, s'a cununat acolo duminică cu dsoara *Irina Greceanu*.

Garden-Party la Palatul regal din București. Duminică trecută, la orele 5 și jumătate, a fost în grădina Palatului regal din București un strălucit Garden-Party, la care regina Elisabeta, protectoarea Societății de binefacere „Regina Elisabeta“, a invitat pe toate doamnele patronese și pe toți membri aderenți ai acestei Societăți. Se poate spune, serie „Voința N.“, că tot *high-liffe*-ul bucușean a fost prezentat. Doue muzici, una militară și alta compusă din lăutari, cântau pe rând, pe când invitații se preumblau, luau beuturi recoroitoare sau conversau. Regele și regina, principele și principesa României, precum și micii principii, au luat parte tot timpul cât a durat serbarea și s'au întreținut cu invitații în mod foarte afabil. Serbarea s'a prelungit până la orele 8.

Despărțimentele Asociațiunii. *Despărțimentul Beinș* se va întruni în adunare generală în Beinș la 27 iunie n. Cu asta ocaziune se va distribui și premiul de 25 coroane pentru pomărit, sub presiul dlui A. Palladi, secretar dl N. Fabian. — *Despărțimentul Bocșa* va ținea adunarea sa generală în Reșița-română la 30 iunie n. sub presiul dlui Ioan Budințan, secretar dl Petru Ieremia.

Congresul Ligei Culturale s'a ținut în București la Rusali, participând peste 70 de delegați, represintând toate secțiunile din țara întreagă. Dl V. A. Urechia a fost aclamat președinte asistat de dñii Stroe Beloescu, V. Cerches, maiorul Mlădeanu-Manolescu și Chețeanu, președinții secțiunilor din Bărlad, Galați, Iași și Craiova. S'a constatat că Liga dispune de un fond de 58.000 lei, în casa centrală, afară de averea secțiunilor. S'a aclamat ca membri de onoare dñii Chamberlain, baronul de Wite, Bruto Amante, dna Clelia Atteli Bertini, colonelul Madueno și Benedetto de Luca.

Botez la Curtea italiană. Sâmbăta trecută s'a serbat în Roma botezul principesei Iolanda. Actul botezului a fost îndeplinit la Quirinal, de monseniorul Lanza, asistat de trei capelanii. Serbările aranjate din incidentul acesta au început cu un concurs de dare la semn. Sâmbăta seara, 7000 de copii de ambele sexe, aparținând școalelor și institutelor din Roma, au mers la Quirinal, ducând flori spre a le face omagiu augustei născute. Duminică s'a dat o serbare de gimnastică la Velodron, la care a luat parte compania ciclistă a reg. 5 de vânători. Marți seara, retragere artistică cu torțe. Retragerea s'a

compus din diferite grupuri; primul a purtat în triumf marca Romei și acelea ale principalelor orașe italiene; au urmat apoi grupuri de stele iluminate cu culorile naționale, armele Savoiei și Muntenegru-lui, candelabre, medalioane, margherite luminoase, eventalie japoneze, steaguri luminoase italiene și muntenegrene, apoi obeliscuri și în fine o mare armurie de Savoia. La 20 st. n., a fost o adunare a tuturor muzicelor; la 23 va fi inaugurată piața Umberto I, cu mijlocirea societății gimnastice, iar la 24 st. n., se va forma un mare cortegi patriotic, care va străbate orașul până la Quirinal. Seara, la Pincio, va fi o serată nocturnă în grădina comunală, care va fi iluminată de 40.000 lămpi de diferite culori. Musicile vor cânta peste tot locul.

Au murit: *Ecatarina Marinovică n. Nicolai;* văduvă de comerciant, în Reghinul-săsesc, la 11 iunie, în etate de 84 ani, jeliță de nepoata dna Sidonia dr. Popescu n. Crișan, cu soțul dl dr. Ioan Popescu avocat în Reghinul-săsesc, dimpreună cu alți consăngenii; — *Irina Bandiciu,* absolventă a școlii civile gr. c. de fete din Beinș, la Pișcolt, în etate de 18 ani.

„Riunione Adriatica di Sicurtă“ ces. reg. privil. din Triest. În adunarea sa generală din 2 mai a c. a acestei societăți de asigurare, s'a dat cetirea raportului despre socoile din anul 1900 de gestiune. În secțiunea asigurării pe viață a fost expuse 7156 oferte de 40.545.181 cor. capital și 74.506 cor. rente de rezolvat, și sunt contra acestora 6242 de polițe despre un capital asigurat de 35.434.510 cor. și despre o rentă asigurată de 71.745 cor. Starea asigurărilor s'a cifrat la încheierea anului la peste 220 milioane coroane în capital și 578.859 cor. în rente, și dovedesc un spor curat de 15.669.569 cor. în asigurări de capital. În premii sunt încasate 9.222.588.60 cor. Solvirile pentru casuri de moarte și expirurile de termene în viață au pretins 4.740.475.82 cor. pe când pentru casuri de daune neresolvate s'a rezervat suma de 608.492.42 cor. La reserva premiilor subsidiare urcătă deja la 400.000 coroane pentru restrîngerca scalei de interese, s'a mai adaos alte 200.000 cor. și astfel rezervele de premii și transpunerea premiilor a despărțimentului de asigurare pe viață cuprind 58.157.391.79 cor. Incasarea premiilor din ramura de asigurare elementară (contra focului și de transport) a atins suma de cor. 18.362.458.93 pentru reasigurări s'a dat cor. 8.308.209.05 și acoperirea pagubelor au pretins, după detragerea părților de reasigurare cor. 6.608.624.20, pe când pentru casuri de pagubă neresolvate s'a rezervat cor. 1.122.306.45. Reverta premiilor în amândouă ramurile e de cor. 10.603.546.88. Afacerea asigurării contra focului și-a păstrat și în anii trecuți caracterul trebuincios în lipsuri, și dacă produsul general a putut areta rezultate mulțumitoare, e a se atribui mersului favorabil al asigurărilor pe viață precum și câștigurilor de resrve acărora venite s'au urcat la sume considerabile. După dotarea premiilor subsidiare în rezerve pentru scala de procente cu Cor. 200.000 mai rămâne după detragerea soldului transpus din anii precedenți per Cor. 14.698.07 un câștig de Cor. 862.149.23 din care se înparte ca dividendă Cor. 160.— per acție. Rezervele societății ating o sumă rotundă de Cor. 67 milioane, și anume aduc rezerva premiilor (pe socoteala sa adevădă după detragerea reasigurărilor de Cor. 59.755.468 a rezervelor de câștiguri Cor. 6.431.931) și fluctuațiunea cursurilor (după detragerea sumei de Cor. 677.094.) ca micșorare de valori a capitalelor încurse în cei din urmă doi ani.

Călimdarul săptămânei.

Dum. III. după, Rosalii, ev. dela Matei c. 6, v. 18, gl. 2, a inv. 3.

Dia sept.	Călimdarul vechi	Călimd. nou
Duminică	10 P. Timoteiu	23 Etefrud
Luni	11 A. Vartol și Varnav.	24 Ioan botez.
Marți	12 P. Onufrie	25 Prosper
Mercuri	13 M. Achilina	26 Ieremia
Joi	14 P. Eliseiu	27 Ladislau
Vineri	15 P. Amos	28 Leo papa II.
Sâmb	16 S. Tihon	29 (+) Petru și Pav.

Proprietar, redactor răspundător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDÁS NR. 296 b.)

REUNIUNEA ADRIATICĂ DE ASIGURARE GES. REG. PRIV. ÎN TRIEST.

Conspect de avere în 31 decembrie 1900.

Conto-Bilanț (A) Secțiunea Asigurărilor pe viață. Activ și Pasiv în 31 Dec 1900 Conto-Bilanț (B) Secțiunea asigurărilor elementare.

Activa	fil.	Coroane	Pasiva	fil.	Coroane	Activa	fil.	Coroane	Pasiva	fil.	Coroane
Realități în Triest, Viena, Budapesta și Malland (după specificațiune)	—	4.870.400	Căștiguri-reserve-spec.	80	2.000.000	Garant plăților de acții	—	4.800.000	Capital în acții	—	8.000.000
Efecte (după specificațiunea A)	63	45.308.748	Reserve disponibile	80	647.015	Starea caselor la direcțiune și agențiile generale	—	362.419	Căștig în fondul de rezervă	36	2.816.170
Interesele la acestea	80	249.509	Reserve pentru fluctuațiunea cursului	36	272.201	Bon la institutiile de credit, casse de păstrare și bancheri	60	3.295.097	Reserve disponibile	—	9 0.000
Imprumuturi ipotecare (după specificațiune)	85	991.777	Subsid. Reserve de premii pentru amănuntul intereselor	60	51.086.491	Realități în Triest, Praga și Malland (I. specif.)	—	885.000	Reserve pentru fluctuațiunea cursului	26	404.892
Rente și capitale câștigate	76	5.045.226	Transpuneri de premii	—	600.000	Efecte (după spec. B.)	—	8.776.589	Premii rezerve de asigurare contra focului	59	5.499.124
Anticipații pe polițe	19	104.061	Reserve pentru amănuntul intereselor	85	2.238.719	Porfoliul de cambii și checuri de bancă	37	41.048	Premii-Reserve pentru asigurare de transport	68	236.122
Diferite societăți	50	940.874	Reserve pentru amănuntul intereselor	85	599.662	Împrumuturi pe hârtii de valoare	35	1.135.755	Pagube de foc-reserve	—	966.691
Administratia generală societară. (Solda conturilor curente)	42	414.712	Suma celor asigurați la câștigul pentru împărțirea dividendei	86	18.368	Diferite societăți de asigurare	50	86.802	Pagube de transport-reserve	45	255.615
Debitori diverși	39	6.235	Diferite societăți	30	69.909	Diferite agenții	60	1.730.859	Casse de păstrare pentru oficiantii societăților	92	1.069.586
Spese de proviziune și organizațiune transpuse	—	—	Creditori diverși	42	341.416	Spese de proviziune și organizațiune transpuse	99	455.525	Fond jubilar de trusouri al fetelor de oficiantii	—	50.000
						Suma generală a premiilor incasabile în anul viitor.			Diferite asigurări-sectiuni de societăți pentru asigurarea de viață după conturi	42	414.712
									Creditori diverși	45	535.343
									Dividende neridicate	—	12.214
									Saldul transpus din anul 1899	07	14.698
									Saldo câștigului din anul precedent	16	847.451
										24	23.684.346
										52	62.003.286

De la existența acestei societăți, adică de la 1 iunie 1838 până la 31 decembrie 1900 s'a plătit pentru bagube Cor. 463.640.847.18.

Directiunea: Dr. August Freiherr Albert v. Glanstätten, Franz Dimmer, Adolf v. Frigyesy General-Director, Isidor Parisi, Paul Freiherr v. Rabli, Heinrich Salem. Revisori: Georg Afenduli, Emil Graf Alberti v. Poja, Josef Goldschmid, Johann Pavica General-Sekretär.

Despărțământul ungar: Budapesta IV. strada Waitzner 20 în Casa societății.

Baron Friederich Podmaniczky, dirigent.

J. Lichtenberga, Secretar General.

M. Frigyesy, Secretar.

Bilanțuri detaliate se pot afla la subsemnatul reprezentant. Tot acolo se dau cu plăcere orice informațiuni și cu cele mai ieftine Premii și pe lângă cel mai culant serviciu asigurări: pe viață, contra focului, de transport, asigurări contra Spargerii pentru „Riunione adriatica” — Asigurări contra grindinei pentru „Meridionale” societatea de asigurare de grindină și contra-asigurări, și asigurări în casuri de primejdii pentru „Societatea de asigurare internațională” pentru întâmplări primejdioase.

Agencia generală în comitatul Bihar, în Oradea-mare: Bihamegyei takarékpénztár, director general Fleischaker, secretar Cornel Vermes.